

levő cári csapatokat. Ezért is úgy vélem, érdemes és méltó megemlékeznünk az ósvacsákányi (Čakanovce) születésű önfeláldozó katonára e kevesek által ismert nyughelyéről.

A szörnyű kivégzések után kocsin több napon át hozták Aradról Margonyára a hóhértól aranyakért megváltott, titokban kihantolt holttestet.¹ Bizonyára családja, és ő maga is nagyon kedvelte ezt az ősi családi fészket, a vidéket és az ott élő embereket. A család és utódai azóta elhagyták Margonyát, de a vértanú örök álmát senki sem bolygatja ott a falu felett húzódó erdő aljában épített kriptasírban, az evangélikus templom mögött, ahonnan szép kilátás nyílik a községre. A sír fölé a kriptakápolnát csak később építették ősi kastélymaradványokból, gótikus bejáratral. A kripa bal oldalán a vértanú kőbe faragott domborművét láthatjuk, magyar és szlovák nyelvű emléksorokkal: „Dessewffy Arisztid honvédtábornok, a szabadságharc vértanúja 1802–1849. A haláltól nem félek, sokezer halál lebegett körülöttem a csatában.” A MNK Kulturális Minisztériuma.

id. Trugly Sándor

A Pécsi Bányászati Múzeum megnyitása

Új egységgel gyarapodott a bányászati múzeumhálózat. A Soproni Központi Bányászati Múzeum megnyitása (1957. október 13.) óta az ország bányavidékein, az olaj- és földgázterületeken is nyíltak kiállítóhelyek, gyűjtemények, múzeumok. A pécsi Déryné utcában létesült Bányászati Gyűjteményt 1977. november 7-én nyitották meg a Duna Gőzhajózási Társaság 1895-ben épült, egykori igazgatósági épületében. Az azóta eltelt időben a gyűjtemény anyaga fokozatosan bővült, majd a pécsi pincerendszer feltárása és helyreállítása nyomán új, föld alatti kiállítóhely létesítésére nyílt lehetőség. Ma a Déryné utcai kiállítóhely 387 négyzetméteren, a Káptalan utcai föld alatti kiállítóhely pedig 441 méter hosszú és 1174 négyzetméteres térrel várja a látogatókat.

A művelődési kormányzat, értékelve a mecseki bányavállalatok és a városi meg a megyei tanácsai szervek együttműködését a bányászati jellegű múzeum létesítésében és fenntartásában, a pécsi Bányászati

¹ *Varga Ottó*: Aradi vértanúk albuma, 1890.

Gyűjteményt Bányászati Múzeummá nyilvánította. Az újjárendezett múzeumi anyag – amely kiegészült a 25 éves munkásörse életét követő anyaggal – 1982. április 29-én nyitott meg.

Az ünnepélyes megnyitón a Mecseki Ércbányák díszegyenruhás, bányászlámpás küldöttei és a pécsbányatelepi Kodály kórus a Bányászhimnusz eléneklésével adott keretet az alapítóokmány átadásához. A Művelődési Minisztérium részéről az alapítóokmányt Ikvay Nándor osztályvezető adta át Gálfi Istvánnak, a Mecseki Szénbányák vezérigazgató-helyettesének és Tóka Jenőnek, a Mecseki Ércbánya vezérigazgatójának. Az ünnepélyes múzeummegnyitón megjelent a megyei tanács képviselőjében Brandstätter György osztályvezető-helyettes.

Krisztián Béla

„Amit írtam, . . . a falu népének szántam.”

(Magyarhermány krónikása)

Puritán egyszerűséggel berendezett kis szoba. Benne: három íróasztal (az egyikén régi Continental írógép), szekrény, néhány szék. Könyvekkel, folyóiratokkal megrakott polcok. Száz és száz oldalnyi, dossziékba rendezett kézirat, levéltári dokumentumok másolatai . . .

Ne gondolja az olvasó, hogy e sorok írója egy kutatóintézeti tudományos munkatárs dolgozószobáját szándékozik bemutatni, ugyanis e kis szellemi műhely egy 84 esztendőes parasztemberé.

Itt, a székelyföldi Erdővidék távoli zugában, egy hegyekkel körülölelt kis község, Magyarhermány (Herculian) egyik házában hajol a mindennapi fárasztó munka után olvasmányai, jegyzetei fölé estéről estére, már évtizedek óta *idős Máthé János* gazdálkodó parasztember. Itt olvas, elmélkedik falujának, népének múltjáról, történelméről, gyöngybetűkkel itt veti papírra gondolatait.

Idős Máthé János 1898. december 23-án született abban a faluban, amelyben ma is él. Az elemi iskola elvégzése után négy évig tanult az udvarhelyi gimnáziumban. A mezőgazdasági munkát édesapja mellett már gyermekkorában elkezdte: „. . . édesapám tizenkét éves koromban kezembe nyomta az eke szarvát, s azóta – mikor az idő sorja hozza – most is fogom.” olvashatjuk egyik írásában.¹ A nyíladozó értelmű gyermek apjától azonban nemcsak a szántást-vetést tanulta meg, hanem a könyvek, a tudományok szeretetét is. Az édesapa olvasott ember volt. Rendszeresen vásárolt könyveket, lexikonokat, újságokat járatott.

Máthé Jánost elsősorban a történelem érdekelte. Olyan átéléssel olvasta a múlt eseményeinek leírását,

hogy gyakran még érzelmeinek sem tudott parancsolni. Találkozásunk alkalmával (már ő maga is megmosolyogva több évtizeddel ezelőtti énjét) megmutatta a Tolnai Világtörténelmének egyik kötetében Haynau megrongált képét, amelyet valamikor ő firkált, karcolt össze, annyira felháborodott a *bresciai hiéna* gaztettein.

¹ *Egy magángazda székely falu életéből* In *Imreh István* (szerk.): *Változó valóság – szociográfiai tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1978. 199–214. old.